

Algemene Ledenvergadering 16 november 2023**Jaarverslag oktober 2022- oktober 2023****1. Bestuur**

Het bestuur bestond dit verslagjaar uit Leontine Bijleveld (voorzitter), Ariane Hendriks (algemeen bestuurslid), Mieke van den Bergh (penningmeester), Zaza van de Koppel (student-bestuurslid), Sara Etty (algemeen bestuurslid), Luna Vollebregt (secretaris). Vanaf juni 2023 draaide Maaïke Visser mee als aspirant (student-)bestuurslid.

De ledenadministratie is gedurende het verslagjaar, net als de voorgaande jaren, tegen een vrijwilligersvergoeding gedaan door (niet-bestuurslid) Toos Verhaar.

Het bestuur heeft in totaal zes keer (deels online) vergaderd en heeft tussendoor via email en telefoon contact gehouden en besluiten genomen.

2. Bijeenkomsten & vervolgactiviteiten**Jaarcongres, 10 november 2022**

Het jaarcongres over 'juridische perspectieven op abortuskwesties' vond plaats op 10 november 2022. Het was een geanimeerde bijeenkomst met circa vijftig deelnemers, waaronder een aantal nieuwe leden. Op de bijeenkomst zijn twee kwesties besproken: 'abortus en het wetboek van strafrecht in Nederland' (sprekers: Leontine Bijleveld, (voorzitter VVR), Femke Zeven (Bureau Clara Wichmann) en Gunilla Kleiverda (Women on Waves) en 'demonstraties bij abortusklinieken: botsing van grondrechten?' (sprekers: Noort Swart (promovenda Rijks Universiteit Groningen), Gerbrig Klos (Amnesty International) en Margreet de Boer (Lid EK).

Een uitgebreid verslag is te vinden op de [VVR-website](#).

Arbeidsongeschikt vanwege zwangerschap of bevalling – digitale bijeenkomst werkgroep Sociaal en Europees Recht, 9 maart 2023

Op 9 maart organiseerde de werkgroep Sociaal en Europees Recht een digitale bijeenkomst over de praktijk van arbeidsongeschiktheid vanwege zwangerschap of bevalling. Vrouwen die arbeidsongeschikt zijn in verband met de zwangerschap of bevallen hebben recht op een Ziektewet-uitkering van 100% dagloon (art. 29 a ZW). In die gevallen behoeft de werkgever het loon niet (gedeeltelijk) door te betalen. De uitvoeringspraktijk van UWV en de jurisprudentie was niet eenduidig. In 2020 paste UWV de Richtlijn voor verzekeringsartsen aan (gepubliceerd in 2022). VVR-lid Caroline de Graaf sprak op de digitale bijeenkomst en betoogde dat de wijziging niet wetsconform is. Zie voor meer informatie dit [artikel](#) van haar hand. Het verslag van de bijeenkomst op 9 maart is te vinden op de [VVR-website](#).

Op de bijeenkomst is afgesproken dat de aanwezige leden van de werkgroep Sociaal en Europees Recht voorstellen zouden maken om de kern van de besproken ontwikkelingen

toe te voegen aan de Handreiking Zwangerschap en Werk van de Stichting van de Arbeid. De werkgroep is toen tevens nagegaan welke passages vanuit juridisch perspectief verhelderd zouden moeten worden. Deze voorstellen zijn per [brief](#) naar de richting Stichting van de Arbeid verstuurd. De suggesties zijn inmiddels verwerkt in de handreiking en de herziene versie van de handreiking is gepubliceerd op de [website](#) van de Stichting van de Arbeid.

Bijeenkomst over sociale rechten van PGB-zorgverleners en andere huishoudelijk werkers, 22 juni 2023

Op 30 maart 2023 heeft de Centrale Raad van Beroep in een baanbrekende uitspraak (waar de VVR bij betrokken is geweest) geoordeeld dat persoonlijk dienstverleners die vanuit een persoonsgebonden budget (pgb) worden betaald en die op minder dan vier dagen per week werken in dienst van de persoon met het pgb, verzekerd is voor de Werkloosheidswet (WW). Het uitsluiten van deze groep levert namelijk indirecte discriminatie van vrouwen op en voor deze discriminatie is geen rechtvaardiging. In juni organiseerde de VVR samen met Bureau Clara Wichmann een bijeenkomst om de gevolgen van deze uitspraak te bespreken. Sprekers waren onder meer Gerrard Boot (hoogleraar arbeidsrecht Universiteit Leiden), Lucy van der Berg (universitair docent Sociaal Recht Vrije Universiteit) en Malva Driessen (voormalig docent sociaal recht Universiteit Maastricht). Een verslag van de bijeenkomst op 22 juni is te vinden op de [VVR-website](#).

De organisatoren, Bureau Clara Wichmann en de werkgroep sociaal en Europees recht van de VVR hebben een aantal vervolgactiviteiten ondernomen. Zo is een [brief](#) naar de Raad van Bestuur van het UWV gestuurd, waarop positief antwoord is ontvangen. Ook zijn verkiezingsprogrammacommissies [aangeschreven](#)

3. Werkgroepen

- Zie voor de activiteiten van de werkgroep naamrecht onder '4. lobbyactiviteiten' (brief aan EK 8 oktober 2022 & mail 1 maart 2023).
- Zie voor de activiteiten van de werkgroep geweld tegen vrouwen onder '4. lobbyactiviteiten' (rondetafelgesprek 10 mei 2023).
- Zie voor de activiteiten van de werkgroep Sociaal en Europees Recht onder '2. Bijeenkomsten & vervolgactiviteiten' (digitale bijeenkomst 9 maart 2023 & bijeenkomst 22 juni 2023)
- De werkgroepen personen- en familierecht en migratierecht hebben dit jaar geen activiteiten ondernomen.
- Na het congres over 'juridische perspectieven op abortus' is onder deelnemende leden geïnventariseerd of er belangstelling is voor het oprichten van een werkgroep. Dit heeft, mede vanwege gebrek aan actuele urgentie, vooralsnog niet geresulteerd in een actieve werkgroep.

4. Lobbyactiviteiten

Brief aan Eerste Kamer over handhaven discriminatie in wetsvoorstel introductie dubbele geslachtsnaam, 8 oktober 2022 & mail 1 maart 2023

In een [brief met als bijlage een uitvoeriger commentaar](#) betoogde de werkgroep naamrecht namens de VVR dat de Eerste Kamer, wil zij haar bijzondere rol als bewaakster van rechtsstatelijke normen en wetgevingskwaliteit waarmaken, ernstig zou moeten overwegen aan te dringen op een novelle, opdat de beoogde wet geen

seksediscriminerende vangnetbepaling zal bevatten. Ook heeft de werkgroep de woordvoerders emancipatie in de vaste commissie voor OCW van de Tweede Kamer [per mail](#) verzocht in het wetgevingsoverleg Emancipatie met minister Dijkgraaf op 5 december 2022 aandacht te besteden aan deze kwestie. Op 14 maart 2023 behandelde de Eerste Kamer het wetsvoorstel. In aanloop naar de behandeling stuurde de werkgroep naamrecht een [brief](#) naar de Eerste Kamercommissie voor Justitie en Veiligheid waarin werd benadrukt dat er voor directe discriminatie geen rechtvaardiging kan worden aangedragen.

Inspanningen van de tijdelijke werkgroep naamrecht van de VVR ten spijt, heeft de Eerste Kamer ingestemd met het wetsvoorstel introductie gecombineerde geslachtsnaam. Groen Links senator Margreet de Boer heeft, mede sprekend namens de PvdA, haar best gedaan minister Weerwind te overtuigen, dat handhaven van de zogenaamde vangnetbepaling echt niet kan anno 2023, maar dat is niet gelukt. De minister is inmiddels wel zo ver te erkennen dat er geen consensus is over strijdigheid met internationale verdragen. Daarom heeft hij toegezegd dat de problematiek bij de versnelde evaluatie in den brede opnieuw wordt gezien. De Werkgroep beraadt zich nu op vervolgstappen, bijvoorbeeld door het instellen van proefprocedures die voor de Hoge Raad aanleiding kunnen zijn prejudiciële vragen te stellen aan het Europees Hof voor de Rechten van de Mens.

Zie [hier](#) voor een samenvatting van de activiteiten van de werkgroep.

Brief over wenselijkheid strafbaarstelling psychisch geweld, 30 januari 2023

Omdat de vaste commissie Veiligheid en Justitie eind januari 2023 met minister Weerwind over strafrechtelijke onderwerpen sprak, schreef de VVR de commissie een brief met een pleidooi om een bepaalde vorm van psychisch geweld ('coercive control') strafbaar te stellen. Op de [website van de VVR](#) staat een link naar de brief in PDF. De VVR benadrukt in de inbreng dat Nederland op dit moment niet voldoet aan de vereisten van artikel 33 van het Verdrag van Istanbul en dat een strafbaarstelling van psychisch geweld daarvoor de meest passende remedie is. De VVR wijst er bovendien op dat zelfs al van een voornemen tot strafbaarstelling van dwingende controle een signaal uit gaat naar rechters, advocaten en andere stakeholders in het personen- en familierecht. Zij zullen deze vorm van huiselijk geweld serieus moeten nemen.

Internet consultatie (wijzigingen van) wetsontwerpen regulering sekswerk, februari & maart 2023

Samen met SekswerkExpertise heeft de VVR een commentaar aangeleverd op de [internetconsultatie over het gewijzigd wetsvoorstel regulering sekswerk](#). Ook op het voorstel Wet gemeentelijk toezicht seksbedrijven is een gezamenlijk kritisch [commentaar](#) ingezonden, waarin wordt betoogd dat het voorstel niet voldoet aan de eisen voor doorbreking van het verbod op registratie van gevoelige gegevens. Doorbreking van het verbod moet een legitiem doel dienen en noodzakelijk zijn om reden van zwaarwegend algemeen belang, volgens de AVG en EVRM. Het wetsvoorstel zal rechterlijke toetsing niet doorstaan en moet daarom worden ingetrokken.

Rondetafelgesprek bij GroenLinks over abortus en het strafrecht, 17 maart 2023

Een delegatie van het VVR-bestuur is op 17 maart aangeschoven bij een rondetafelgesprek georganiseerd door de GroenLinks fractie in de Tweede Kamer over abortus en het strafrecht. GroenLinks was (mede-) indiener van de vorig jaar aanvaarde initiatief wetsontwerpen om de vijf dagen verplichte bedenktijd bij abortus te schrappen en de abortuspil bij de huisarts mogelijk te maken. De volgende stap is abortus uit het wetboek van strafrecht halen. Daarover is GroenLinks met de VVR en

andere organisaties, experts en belanghebbenden in gesprek gegaan. De volgende onderwerpen zijn die dag besproken: de urgentie, of Artikel 296 WvS geheel of gedeeltelijk geschrapt zou moeten worden, of de WAZ geheel of gedeeltelijk geschrapt zou moeten worden, de haalbaarheid in de politieke context en de lessen uit het buitenland. De VVR is van mening dat er juridisch gezien geen enkele noodzaak bestaat om abortus in het Wetboek van Strafrecht te houden, noch om te WAZ te behouden. Maar de politieke haalbaarheid in acht nemend, heeft de VVR geadviseerd om eerst abortus uit het Wetboek van Strafrecht te halen. Dat heeft grotere prioriteit dan de modernisering van de WAZ.

Rondetafelgesprek in Tweede Kamer over voorstel Wet seksuele misdrijven, 10 mei 2023

Namens de VVR-werkgroep geweld tegen vrouwen heeft lid Nicolle Zeegers op 10 mei 2023 deelgenomen aan een rondetafelgesprek van de Tweede Kamercommissie Justitie en Veiligheid over het wetsvoorstel seksuele misdrijven. De inbreng van de VVR is te vinden op de [website](#).

Inbreng voor Ministerie van VWS over versterking aanpak gendergerelateerd geweld, mei en juli 2023

In het voorjaar van 2023 is de VVR door het ministerie van VWS benaderd om, samen met andere NGO's, input te leveren voor het versterken van de aanpak van gendergerelateerd geweld. De VVR heeft in mei en juli 2023 schriftelijk gereageerd op concept-plannen van het Ministerie.

5. Overige activiteiten

Brief aan Staatscommissie Rechtsstaat

De VVR was een van de maatschappelijke organisaties die door de Staatscommissie Rechtsstaat was gevraagd te reflecteren over mogelijke tekortkomingen in de Nederlandse rechtsstaat. De Commissie is ingesteld naar aanleiding van de toeslagenaffaire. De VVR heeft een korte [brief](#) gestuurd, met als bijlage een kritische beschouwing van Ariane Hendriks en Ingrid Vledder op het rapport van de reflectiecommissie van familie- en jeugdrechters. Dit rapport was eveneens naar aanleiding van het toeslagenschandaal tot stand gekomen

6. Nieuwsbrieven, website en sociale media

- Er zijn zes nieuwsbrieven aan de leden verstuurd met aankondigingen en nieuws. Na verschijnen is de nieuwsbrief op de website vrij toegankelijk.
- Website bezoek: in verslagperiode hebben 930 personen per maand de [VVR website](#) bezocht. De meest bezochte pagina's betreffen de onderwerpen psychische mishandeling en seksueel grensoverschrijdend gedrag.
- Regelmatig melden zich mensen via het contactformulier op de website. Als het individuele problematiek betreft verwijst de VVR door naar rechtshulpverleners, bij voorkeur de leden die zich op de website presenteren. Waar het om algemene problematiek gaat probeert het bestuur de kwestie op te pakken of naar andere organisaties te verwijzen. En soms leidt het tot principiële rechtszaken waar de VVR tekent voor inhoudelijke ondersteuning.
- De online [jurisprudentiedatabase](#) is dit verslagjaar meerdere malen aangevuld. De webredactie kon, dankzij een tip van een van de leden van de werkgroep geweld tegen vrouwen, een belangwekkende [uitspraak](#) van het EHRM publiceren. Afdwingen van omgang van kinderen met een gewelddadige vader zonder rekening te houden met de geschiedenis van huiselijk geweld is schending van Art. 8 van het EVRM. Het Hof verwees expliciet naar het Verdrag van Istanbul en de aanbevelingen van GREVIO. De uitspraak betref Italië, maar is ook voor andere landen zeer relevant. Ook zijn er een aantal uitspraken uit 2022 in de

jurisprudentierubriek geplaatst waarin ontslag op staande voet van daders van seksueel grensoverschrijdend gedrag naar het oordeel van kantonrechter en een Gerechtshof rechtsgeldig gegeven was, en dus in stand bleef, zonder vergoedingen.

- In de rubriek '[opinie van leden](#)' zijn vijf stukken geplaatst. Bijvoorbeeld: dit [artikel](#) van Ine Avontuur waarin ze aantoont dat negeren van huiselijk geweld bij complexe scheiding een systeemfout is. Ook dit [artikel](#) waarin VVR-leden Ariane Hendriks en Ingrid Vledder hun visie op het rapport 'rechterdoen aan kinderen en ouders' geven, is op de website geplaatst. Verder heeft de VVR bijgedragen aan het door 17 organisaties ondertekende opinieartikel '[Stel de abortuspil ook beschikbaar bij huisarts](#)' in het AD.
- De VVR is sinds september 2014 actief op twitter, nu X, met [@vrouwenrecht](#). Het account wordt beheerd door Ingrid Vledder. Het account heeft 790 volgers. Er worden regelmatig, in de regel op wekelijkse basis, berichten gedeeld vanuit het account.
- Op de LinkedIn-[pagina](#) hield het bestuur volgers op de hoogte van relevante ontwikkelingen en bijeenkomsten. Ook is in augustus 2023 een [instagram account](#) aangemaakt.

7. Samenwerking en netwerken

De VVR zet, zoals onder meer blijkt uit de voorgaande paragrafen, net als de voorgaande jaren vooral in op samenwerking met andere organisaties ten behoeve van activiteiten zoals bijeenkomsten, schaduwrapportages, lobbybrieven en petities.

Brief Platform Zelfbeschikking en Verblijfsrecht, 21 november 2022

Ter gelegenheid van een overleg in de Tweede Kamer in november onder meer over het Meerjaren Beleidsplan Zelfbeschikking 2022-2025 nam het Platform Zelfbeschikking en Verblijfsrecht het initiatief om een gezamenlijke brief te sturen. De brief prijst het streven van het kabinet om zelfbeschikkingsrecht van een ieder te bevorderen, maar wijst er op dat aandacht voor de afhankelijke verblijfsvergunning van gezinsmigranten helaas ontbreekt, wier zelfbeschikkingsrecht hierdoor aanmerkelijk is ingeperkt voor een periode van vijf jaar. De [brief](#) is meeondertekend door de VVR.

NGO-Commentaar op voortgang uitvoering aanbevelingen Istanbul-Verdrag, januari 2023

De VVR heeft op twee onderdelen een bijdrage geleverd aan het [gezamenlijke NGO-Commentaar op de regeringsrapportage](#) (januari 2023) over de uitvoering van de aanbevelingen van het Committee of State Parties aangaande het Verdrag van Istanbul. Namelijk over familierecht en huiselijk geweld en meer in het bijzonder coercive control. Ook over de situatie op de BES-eilanden leverde de VVR een bijdrage. Naast de VVR is het commentaar ondertekend door 46 andere maatschappelijke organisaties.

Schaduwrapportage VN-vrouwenverdrag (CEDAW)

De VVR heeft zowel schriftelijk (in oktober 2023) als mondeling (in september 2023, tijdens een expertmeeting) inbreng geleverd voor de schaduwrapportage VN-vrouwenverdrag 2.0. Deze rapportage is gericht op het commentariëren van de regeringsrapportage die in juli 2022 is gepubliceerd en wordt, voorafgaand aan de Constructive Dialogue, gedeeld met het CEDAW-comité in Geneve. Zie voor meer informatie over het rapportageproces: <https://www.vn-vrouwenverdrag.nl/rapportages/>.

Actie voor vakantiegeld en betaalde vakantie huishoudelijke werkers

De VVR heeft op vrouwenrecht.nl aandacht besteed aan de zomeractie van de

FNV Migrant Domestic Workers om het wettelijk recht van huishoudelijk werkers op vakantiegeld en betaald vakantieverlof van huishoudelijk werkers te verzilveren.

Deelname Vrije Keuze Coalitie

Medische, juridische en maatschappelijke organisaties en experts hebben zich Verenigd in de Vrije Keuze Coalitie om gezamenlijk de kwaliteit en toegankelijkheid van abortuszorg in Nederland te beschermen. De Vereniging van Vrouw en Recht - Clara Wichmann heeft zich ook aangesloten bij de coalitie. Op International Safe Abortion Day op 28 september vond de eerste actie van de Vrije Keuze Coalitie plaats, waarbij er in Den Haag het gesprek aan werd gegaan met meerdere politici. Ook werd de eerste stap gezet in de online campagne op <http://abortusiszorg.nl>.

8. Ledenontwikkeling

In 2022 hebben zich drie nieuwe student-leden, vier reguliere en twee senior leden aangemeld. 9 leden hebben opgezegd. Tot en met oktober 2023 zijn er tien nieuwe leden en vier nieuwe student-leden bijgekomen. 5 leden hebben opgezegd. In oktober 2023 telt de vereniging 135 leden.